

S. Sayısı : 191

5181 sayılı Kanunla onanan New - York Protokolü ile hükümleri değişen Cenevre Anlaşmasında zikredilmeyen bazı ilâçların Milletlerarası kontrole tâbi tutulması hakkındaki Paris Protokolünün onanmasına dair Kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu (1/685)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 1498, 6/363

31 . I . 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

5181 sayılı Kanunla onanan 11 Aralık 1946 tarihli New - York Protokolü ile hükümleri değişen 13 Temmuz 1931 tarihli Cenevre Anlaşmasında zikredilmeyen bazı ilâçların milletlerarası kontrole tâbi tutulmasına dair 19 Kasım 1948 tarihli Paris Protokolünün onanması hakkında olup Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 20 . I . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı ve gerekçesi ile ilişkilerinin bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

Ş. Günaltay

GEREKÇE

İlişik tasarısı ile onanması istenen 19 Kasım 1948 tarihli Paris Protokolünün gayesi :

Cenevre'de 13 Temmuz 1931 tarihinde akit ve Hükümetimizce (Lâhey ve Cenevre Afyon Mukavele-nameleri ile Protokollerinin tasdikına dair 2108 sayılı ve 26 Ocak 1933 neşir tarihli) Kanun ile kabul edilmiş olan Mukavele-namenin 11 nci maddesi o tarihe kadar toxicomanie tavlit eden ve alışma hassasını haiz olan uyuşturucu maddeleri şumulüne almıştır.

Bu mukavele tarihinden sonra bilhassa sentetik maddelerin seri inkişafı karşısında yeni yeni mukavelede derpiş edilmemiş birçok maddelerin imal edilmesi karşısında duyulan ihtiyaç bu Protokolün hazırlanmasına âmil olmuştur.

Protokolün gayesi de 1931 Mukavelesinde tasrih edilmiş olanlara yapılan istihsal, imal ve tevzi kontrolünün bu maddelere de teşmilidir. Bu suretle bunların kötü kullanılmasının önüne geçecektir.

Protokolü Paris'te 25 Devlet kayıtsız ve şartsız, 35 Devlet de Hükümetlerinin kabulü şartı ile imzalamışlardır.

Bunların listesi eklice sunulmuştur. Protokol, 6 nci maddesindeki sarahata göre isimleri yazılı devletlerden 5 i de dâhil bulunacak olan 25 Hükümetin tasdikı ile 25 nci Devletin tasdikından 60 gün sonra yürürlüğe girecektir.

31 . Ekim 1949 da Finlandiya Hükümetinin de iltihakı ile 25 adedine varıldığından 31 Aralık 1949 da yürürlüğe girmiş olacaktır.

Protokolün 1, 2, 3 ncu maddeler bu tedbirlerin şekliyle tatbikına ait formaliteleri tasrih etmekte, 4 ncu madde 1925 Cenevre Sözleşmesinde tarif edilmiş olan ham afyon, tıbbî afyon ve

koka yaprağını protokolün hükümleri şumulünden çıkarmakta ve 5 nciden itibaren sonuncuya kadar olan maddelerde imza kabul ve meriyete giriş hakkında hükümleri ihtiva etmektedir.

Kabul eden Devletler

1. Afganistan	10. Habeşistan	19. Polonya
2. Arnavutluk	11. Finlândiya	20. Suudi Arabistan
3. Avusturalya	12. Fransa	21. İsveç
4. Beyaz Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti	13. İtalya	22. Cenubi Afrika Birliği
5. Kanada	14. Lübnan	23. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği
6. Seylan	15. Meksiko	24. Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Krallığı
7. Çin	16. Monako	25. Yugoslavya
8. Danimarka	17. Yeni Zelânda	
9. Mısır	18. Norveç	

Hükümetlerinin tasdikına tâlikan kabul eden Devletler

1. Arjantin	13. Yunanistan	25. Paraguay
2. Belçka	14. Guatemala	26. Pero
3. Bolivya	15. Honduras	27. Filipin
4. Brezilya	16. Hindistan	28. Romanya
5. Burma	17. Irak	29. San Marino
6. Şili	18. Liberya	30. İsviçre
7. Kolombiya	19. Liechtenstein	31. Türkiye
8. Kosta Rika	20. Lüksemburg	32. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Ukranyası
9. Çekoslovakya	21. Netherlands	33. Amerika Birleşik Devletleri
10. Dominikan Cumhuriyetleri	22. Nigaragua	34. Uruguvay
11. Ekvador	23. Pakistan	35. Venezuela
12. El Salvador	24. Panama	

Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu

Esas No. 1/685

Karar No. 12

16 . II . 1950

Yüksek Başkanlığa

5181 sayılı Kanunla onanan 11 Aralık 1946 tarihli New - York Protokolü ile hükümleri değişen 13 Temmuz 1931 tarihli Cenevre Anlaşmasında zikredilmeyen bazı ilâçların milletlerarası kontrole tâbi tutulmasına dair 19 Kasım 1948 tarihli Paris Protokolünün onanması hakkında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 20 . I . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulmasına karar verilen ve Komisyonumuza havale buyurulan

Kanun tasarısı 14 . II . 1950 tarihinde toplanan Komisyonumuzda Sağlık Bakanlığının saltâhiyeti mümessilleri huzuriyle incelendi.

Komisyonumuz; Cenevre'de 13 Temmuz 1931 tarihinde akit ve Hükümetimizce Lâhey ve Cenevre afyon Mukavelenameleri ile Protokollerinin tasdikına dair 2108 sayılı 26 Ocak 1933 neşir tarihli kanun ile kabul edilmiş olan mukavelenamenin 11 nci maddesi o tarihe kadar toxicomanie tevlit eden ve alışma hassasını

haiz olan uyuşturucu maddeleri şumulüne almıştır.

Bu mukavele tarihinden sonra bilhassa sentetik maddelerin seri inkişafı karşısında yeni yeni ve mukavelede derpiş edilmiş birçok maddelerin imal edilmesi karşısında duyulan ihtiyaçla hazırlanmış olan bu kanun tasarısını uygun bulmuş ve aynen kabul etmiştir.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Sağlık ve Sosyal
Yardım Komisyonu

Başkanı
Gazianteb
Dr. M. Canbolat

Sözcü
Rize

Dr. F. Kurtuluş
İmzada bulunamadı

Kâtip
Seyhan
M. Dıblan
İmzada bulunamadı

Antalya
Dr. G. Kahraman
İçel
Dr. A. Menteşoğlu

Kars
A. Sürmen

Ordu
Dr. Z. M. Sezer
İmzada bulunamadı

Amasya
Z. Tarhan

Bilecik
Dr. M. Suner
Kars
Dr. E. Oktay
İmzada bulunamadı
Malatya
Dr. C. Öznelçi

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

5181 sayılı Kanunla onanan 11 Aralık 1946 tarihli New - York Protokolü ile hükümleri değişen 13 Temmuz 1931 tarihli Cenevre Anlaşmasında zikredilmeyen bazı ilaçların milletlerarası kontrole tâbi tutulmasına dair 19 Kasım 1948 tarihli Paris Protokolününün onanması hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Uyuşturucu maddelerin imalinin tahdidi ve tevziinin mürakabesi hakkındaki 11 Aralık 1946 tarihli New - York Protokolü ile hükümleri değişen 13 Temmuz 1931 tarihli anlaşma hükümleri içerisine girmiyen ve toksikomani tevhit ettiği fennen sabit olan uyuşturucuların milletlerarası kontrole tâbi tutulması hakkındaki 19 Kasım 1948 tarihli Paris Protokolü onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
Ş. Günaltay

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
N. Erim

Devlet Bakanı
C. S. Barlas
Millî Savunma Bakanı
H. Çakır
Dışişleri Bakanı
N. Sadak
Millî Eğitim Bakanı
T. Banguoğlu
Eko. ve Ticaret Bakanı
V. Dicleli
Gümrük ve Tekel Bakanı
Dr. F. Ş. Bürge
Ulaştırma Bakanı
Dr. Kemal Satır
İşletmeler Bakanı
Münir Birsal

Adalet Bakanı
Fuad Sürmen
İçişleri Bakanı
E. Erişirgil
Maliye Bakanı
İ. R. Aksal
Bayındırlık Bakanı
Ş. Adalan
Sa. ve So. Y. Bakanı
Dr. K. Bayazit
Tarım Bakanı
Cavid Oral
Çalışma Bakanı
Reşat Ş. Sürer

1946 EKİMDE LAKE SUCCES'DE İMZALANAN PROTOKOLLA TADİL EDİLEN 1931 SÖZLEŞMESİNDE DERPİŞ EDİLMEMİŞ OLAN BÂZİ UYUŞTURUCU MADDELERİ MİLLETLERARASI KONTROL ALTINA KOYAN PROTOKOL METNİ

Giriş

Bu protokola katılan Devletler;

Kimya ve Farmakolojinin, son zamanlarda ulaştığı tekâmülün, birçok droğların ve bu arada toksikomaniye sebep olan ve fakat 13 Temmuz 1931 tarihli olup uyuşturuucu maddelerin imalini tahdit ve tevziini nizam altına almak için, Lake Succes'de 1 Ekim 1946 da imzalanan protokolla tadil edilmiş bulunan sözleşmeler derpiş edilmemiş olan, sentetik droğların imaline imkân verdiğini müşahede ederek sözleşme hükümlerini tamamliyerek bu gibi droğlarla müstahzarların ve bunları ihtiva eden karma ilâçların imalini, milletletrarası anlaşma ile dünyanın yalnız tıbbi ve fennî kullanım sahasına inhisar edecek, meşru ihtiyaçlara hasretmeyi ve bu suretle tevzilerini düzenlemeyi arzu ettikleri ve aynı zamanda bu hususta varılacak bir anlaşmanın, her tarafta tatbik ve kısa bir zamanda meriyete girmesindeki ehemmiyeti takdir ettikleri cihetle, bu hususta bir protokol vücuda getirmeye karar vererek aşağıda bildirilen hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

Bölüm I - Kontrol

Madde — 1.

1. Bu protokola katılan her Devlet, tıbbi ve fennî ihtiyaçlar için kullanılan veya kullanılması mümkün olan ve 13 Temmuz 1931 sözleşmesi hükümlerinin şümulüne girmiyen ve fakat bu sözleşmenin birinci maddesinin ikinci paragrafında tasrih edilmiş olan maddeler gibi zararlı tesirler yapması muhtemel olduğuna ve aynı mahiyette kötü kullanışa müsait olabileceğine kanaat getirdiği her hangi bir madde hakkında elinde bulunan bütün vesaiiki göndermek suretiyle, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bilgi verecek, genel sekreter de bu bilgiyi, kendisine tevdi edilen vesikalarla birlikte, protokola dâhil öteki Devletlere ve aynı zamanda Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyin Uyuşturuucu maddeler Komisyonuna ve Dünya Sağlık Organizasyonuna ulaştıracaktır.

2. Dünya Sağlık Organizasyonu, bahis mevzu olan droğun toksikomani tevlit edebileceğini veya hut bu vasfı haiz bir madde şeklinde konulabileceğini müşahede ettiği takdirde bu madde hakkında:

a) 1931 Sözleşmesinin birinci maddesinin ikinci paragrafında tasrih edilen birinci gruba dâhil maddeler için tesis edilmiş olan, yahut da,

b) 1931 Sözleşmesinin birinci maddesinin ikinci paragrafında zikredilen ikinci gruba dâhil maddelerle uygulanması gereken, rejimin tatbiki gerekeceğini tâyin edecektir.

3. Yukarda zikri geçen paragraflara uygun olarak varılacak netice ve kararlardan, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine vakit geçirilmeden, bilgi verilecek o da keyfiyeti, derhal Birleşmiş Milletler azası olan bütün devletlere ve aynı zamanda âza olmayıp da bu protokole katılmış olanlara ve Uyuşturuucu Maddeler Komisyonu ile Daimî Merkezi Afyon Komitesine, duyuracaktır.

4. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğinin, ikinci paragrafın (a) veya (b) bentleri gereğince alınmış bir kararını haber alır almaz, bu protokole katılan devletler bahis mevzu olan droğ hakkında, 1931 Sözleşmesiyle tâyin edilmiş olan rejimi tatbik edeceklerdir.

Madde — 2.

Uyuşturuucu Maddeler Komisyonu, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğinin bu protokolün birinci maddesi gereğince yapılan işarını alma, imkân müsaade eder etmez, ve Dünya Sağlık Teşkilâtının bu hususta varacağı hükme intizaren, 1931 Sözleşmesinin birinci maddesinin ikinci paragrafında zikredilen birinci gruba dâhil maddelere tatbiki gereken tedbirlerin bahse mevzu droğ hakkında uygulanması icabedip etmediğini tetkik edecektir.

Uyuşturucu Maddeler Komisyonu bu tedbirlerin muvakkat olarak tatbikına karar verdiği takdirde bu kararı, vakit geçirmeden, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, bu protokole katılan Devletlere, Dünya Sağlık Teşkilâtına ve Daimî Merkezi Afyon Komitesine bildirecektir.

Madde — 3.

Bu protokolün birinci veya ikinci maddesi gereğince varılan hüküm ve alman kararlar, bu hususta edinilmiş olan tecrübe dikkate alınmak şartıyla, ve bu bölüme tâyin edilmiş olan usule uygun olarak tadil edilebilir.

Bölüm II - Umumî Hükümler

Madde — 4.

Bu protokol, 19 Şubat 1925 de Cenevre'de imza edilmiş olan Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Sözleşmesinde tarif edilen ham afyon tıbbi afyon koka yaprağı ile hint kenevirini hakkında uygulanmayacağı gibi 23 Ocak 1912 de Lâhey'de imzalanmış olan Milletlerarası (afyon) Sözleşmesinde tarif edilen (müstahzar afyon) hakkında da tatbik edilemez.

Madde — 5.

1. İngilizce, Çince, İspanyolca ve Fransızca metinleri aynı şekilde muteber olan bu protokol, bütün Birleşmiş Milletler âzası olan devletlerle âza olmayıp da Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından kendilerine bu hususta davet vâkı olmuş bulunan bütün devletlerin imzası için açık bulundurulacaktır.

2. Bu devletlerden her biri aşağıdaki şekillerden birini ihtiyar etmek suretiyle protokola katılabilecektir.

- a) Kabul hakkında kayıt koymadan imza etmek,
- b) Kabul kaydı ile ve sonradan kabul etmek üzere imza etmek,
- c) Kabul etmek.

Kabul keyfiyeti, bu hususa ait vesikamın Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin eline gelmesiyle fiilî duruma girmiş olacaktır.

Madde — 6.

Bu protokol Çin, Birleşik Amerika, Fransa, Holânda, Polonya, İngiltere, İsviçre, Çekoslovakya, Türkiye, Sosyalist Sovyet Rusya, Yugoslavya devletlerinden beşini ihtiva etmek üzere en aşağı yirmi beş Devlet tarafından, beşinci maddede tasrih edildiği şekilde, kayıtsız imza veya kabul edildiği tarihten itibaren otuz günlük bir müddetin geçmesinden sonra meriyete girecektir.

Madde — 7.

Birinci maddede bildirildiği gibi, kabul hakkında kayıt serdetmeden imza eden veya kabul eden her Devlet, bu Protokolün meriyete girişinden itibaren veyahut da bu imza veya kabul tarihlerinden itibaren yukarda bahsi geçen otuz günlük müddetin geçişinden sonra o tarihte meriyete girmiş bulunması şartıyla - protokole katılmış sayılır.

Madde — 8.

Her devlet, katı kabulüne dair olan vesikayı tevdi ettiği sırada veyahut bundan sonraya raslayan her hangi bir tarihte bu protokolün tatbik sahasını milletlerarası sahada temsil ettiği top rakların tamamına veya bir kısmına teşmil ettiğini Birleşmiş Milletler, Teşkilâtı Genel Sekreterine göndereceği bir yazı ile beyan edilebilir ve bu takdirde protokol, bu yazıda tasrih edilen top

rak veya topraklar hakkında, Genel Sekreterin yazıyı almasını otuzuncu gününden itibaren meriyete girer.

Madde — 9.

Meriyete girişinden itibaren, beş yıl geçtikten sonra her âza devlet kendi veya milletlerarası sahada temsil ettiği topraklardan her hangi biri adına bu protokolü, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yazı ile bildirmek suretiyle, meriyetten kaldırabilir bu kaldırış keyfiyeti, bu husustaki iş'ar Genel Sekreter tarafından her hangi bir yılı 1 Temmuzunda veya bu tarihten daha önce alındığı takdirde bu tarihi takip eden yılın Ocak ayının birinci gününden itibaren 1 Temmuzundan sonra alındığı takdirde ise ertesi yılın Temmuzunun birinci günü veya bu tarihten daha önce alınmış gibi telâkki edilerek, ona göre tatbik olunur.

Madde — 10.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Genel Sekreteri 5 ve 6 ncı maddeler gereğince ittilâ hâsıl edeceği bütün imza ve kabul keyfiyetleriyle 8 ve 9 ncü maddelere uygun olarak alacağı iş'arları 5 ve 6 ncı maddelerde bahsi geçen Birleşmiş Milletlere dâhil bütün devletlere bildirecektir.

Madde — 11.

Bu protokol meriyete girdiği tarihte, Birleşmiş Milletler şartınının 102 ncı maddesi gereğince, Genel Sekreter tarafından tescil edilecektir.

Aşağıda imzaları bulunan salâhiyetli kimseler, temsil ettikleri devletler adına bu hususları tasdiklan imza etmişlerdir. Bu protokol Paris'te 9 Ekim 1948 tarihinde bir nüsha olarak tanzim edilmiş olup bu nüsha Birleşmiş Milletler Teşkilâtı arşivlerine tevdi edilecek ve tasdikli kopyeleri 5 ve 6 ncı maddelerde zikredilen bütün Birleşmiş Milletler âzası olan ve olmıyan devletlere tevdi edilecektir.